
De recente vondst van een korhoen bij de Tafelbergheide heeft diverse vragen opgeroepen over de herkomst, naamgeving en het opnieuw loslaten in het Gooi. Aanvullende gegevens en feiten die hierop wat meer licht kunnen werpen worden hier aangedragen.

Dick A. Jonkers

Vraagtekens bij herkomst van het korhoen van de Tafelberg

Uit het archief van de vogelwerkgroep blijkt, dat het bijna dertien jaar geleden is dat er een korhoen in het Gooi is waargenomen. Om precies te zijn was dat een vrouwtje, dat op 14 september 1984 op de Westerheide bij Hilversum ¹ was gesignaleerd. Onder de weinige waarnemingen uit de beginjaren tachtig is er een die opmerkelijk veel overeenkomst vertoont met de vondst die nu is gedaan. Op 18 oktober 1981 werd namelijk op de aan de Tafelbergheide grenzende Blaricumse heide een vondst gedaan van een dood vrouwtjeskorhoen. Op beide heidevelden werden voordien zeer zelden korhoenders waargenomen.

De recente vondst werpt nogal wat vragen op. Was het wel een wilde vogel en waar kwam deze dan vandaan? Het korhoen kan vrijwel zeker niet uit het Gooi stammen. De dichtheid aan waarnemers is er zo hoog, dat er in de periode 1984-1997 dan toch minstens waarnemingen bekend zouden moeten zijn. Herkomst uit een andere wilde korhoenderpopulatie is twijfelachtig, maar niet uitgesloten. De dichtstbijzijnde levensvatbare populatie die uit enige tientallen korhoenders bestaat en ook jongen produceert, is die van de Holterberg bij Holten in Overijs-

sel, op hemelsbreed 80 km afstand. Van korhoenders is bekend dat zij vooral 's winters voedseltrekbewegingen maken en in maart/april zwerfbewegingen ondernemen. Exemplaren kunnen dan zeer hoog vliegend worden waargenomen. Deze kunnen zich tot op enkele tientallen kilometers van de broedgebieden uitstrekken (Alleyn et al. 1971). Een enkele keer worden korhoenders ver van de vaste broedplaatsen aangetroffen, zoals in Zuid-Limburg of in Flevoland (SOVON 1987). Hiermee is de herkomst van het gevonden korhoen nog niet verklaard.

Er is echter meer aan de hand. Na allerlei kinderziektes is het kweken van korhoenders de laatste decennia eenvoudiger geworden. In het verleden zijn ook in het Gooi korhoenders uitgezet en op een aantal plaatsen in Nederland wordt dit nu nog af en toe gedaan. Mogelijk is de gevonden vogel dus geen wild exemplaar maar uit een collectie afkomstig. Op de heide bij Nunspeet - ± 40 km van het Gooi - zijn afgelopen jaren korhoenders uitgezet (mededeling A. van Asselt). De exemplaren van deze uitzetproeven waren niet geringd, wat in het algemeen bij uitzetproeven wel gebeurt. Het

nu aangetroffen korhoen komt hier wellicht vandaan.

Hoe moet het nu verder met deze vogel wanneer hij weer in conditie is? Korhoenderspecialist Freek Niewold van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek in Wageningen adviseert het korhoen naar uitwenkooien op de Regte Heide bij Goirle (Noord-Brabant) over te brengen. Het gevaar voor gewinning aan mensen wordt daardoor voorkomen en de vogel kan zich bij de daar in het vrije veld bevindende vogels voegen. De levenskansen zijn daar vele malen groter dan in het Gooi.

Wat de naamgeving betreft is er eigenlijk niets nieuws onder de zon. Taxonomen die organismen classificeren en systematiseren splitsen op basis van nieuw ontdekte feiten groepen op, of voegen deze als gevolg van nauwe verwantschap samen. Zo'n splitsing heeft deze eeuw plaatsgevonden, waarbij de staartvorm (liervormig) een rol speelde. Vandaar de naam *Lyrurus tetrix*. De nu weer gehanteerde wetenschappelijke naam is al heel oud en stamt uit de achttiende eeuw. Hij is afkomstig van de wereldberoemde Zweedse systematicus Carolus Linnaeus (1707-1778), die in zijn *Systema Naturae* alle hem bekende plan-

ten en dieren een Latijnse naam gaf. Het korhoen, nu dus weer Tetrao tetrix, behoort tot de onderfamilie Tetraonidae (ruigpoothoenders) waarin men deze eeuw gedurende vele jaren de geslachten Tetrao (met het auerhoen) en Lyrurus (korhoen) onderscheidde.

Geraadpleegde literatuur

Alleyn, W.F., L.M.J. van den Bergh, S. Braaksma, Th.F.J.A. ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum, Assen: 168.

Coomans de Ruiter, L., W.C. van Heurn & W.K. Kraak 1947. Betekenis en etymologie van de wetenschappelijke namen der Nederlandsche vogels. Club van Nederlandsche Vogelkundigen, zonder plaats.

Korhaan en korhennen

Tekening: Corrie van der Baan